



intervju tedna

## dr. Janez Šušteršič, ekonomist

Tekst: **Nenad Glücks** Foto: **Primož Lavre**  
*nenad.glucks@revija-reporter.si*

# Sistem tajku

Po mnenju dr. Janeza Šušteršiča smo dno finančne in gospodarske krize že dosegli, kako dolgo bo okrevanje, pa ne ve nihče. V nasprotju z mnogimi ne misli, da je krizo povzročil nebrzdani liberalizem. Glede Slovenije opozarja na ponovno vzpostavljanje sistema močne povezave med državnimi institucijami in državnim gospodarstvom. Po njegovem bi moral del ljudi v državni upravi ostati brez plač in služb, ne pa da jim plače zgolj zamrznejo. Zgodba s tajkuni ima daljšo zgodovino kot od avgusta 2005, ko naj bi se po trditvah nekaterih rodili na sestanku v Janševem kabinetu, sistem je namreč, kot ugotavlja, nastal v času vladanja LDS. Združenje YES zanj ni nosilec sprememb, ampak je gojišče ljudi, ki bodo skrbeli, da se stvari ne bodo kaj dosti spremenile.

intervju tedna



**nov  
je nastal v času  
vladanja LDS**



Stran / Page: 26

Doseg / Reach: 0

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 2445 cm2

3 / 6

■ **Slovenski BDP se je v letošnjem drugem četrtletju malo povečal v primerjavi s prvim četrtletjem, še vedno pa je bil skoraj deset odstotkov nižji kot v enakem lanskem obdobju. Mislite, da smo dno krize že dosegli in bo šlo počasi navzgor, ali gre zgolj za nihanje znotraj krize?**

Najverjetnejše se mi zdi, da smo dno krize že dosegli, da se kriza ne bo več povečevala, kako hitro pa bo okrevanje, je vprašanje, na katero nihče nima zelo natančnega odgovora. Mogoče bi lahko pričakoval celo relativno hitro okrevanje, ker je velik del krize v bistvu psihološki. Ko bodo ljudje, predvsem pa podjetja verjeli, da so zdaj finančni trgi stabilni, se lahko zadeve sorazmerno hitro izboljšajo. Letos bodo rezultati slabi, prihodnje leto bi pa lahko bilo po mojem že precej boljše.

■ **Je to, kdaj in koliko bo v Sloveniji boljše, odvisno predvsem od ukrepov slovenske vlade, ali od razmer na naših največjih trgih?**

Predvsem od razmer na največjih trgih oziroma od splošnega gospodarskega položaja v svetu. Slovenija je zelo majhna in večino tistega, kar naredimo, izvozimo. Smo zelo odvisni od tega, kar se dogaja pri naših partnerjih, seveda pa to ne pomeni, da sami ne moremo nič narediti. Absolutno pa je treba poudariti, da kratkoročna nihanja ne kažejo na to, koliko je neko gospodarstvo odporno, ampak bolj strukturne zadeve, ki vplivajo bolj dolgoročno na to, ali je gospodarska rast vzdržna.

■ **Česa vlada v desetih mesecih vladanja v krizi ni storila, pa bi bilo na področju financ in gospodarstva nujno?**

Kar se tiče recesije, je bilo nekaj ukrepov, ki so bili na mestu, sploh garancijske sheme glede bank, podjetij, ukrepi prek SID banke. To so v redu ukrepi, nekateri drugi pa so bili odvečni, na primer subvencioniranje skrajšanega delovnega časa. Vse to so ukrepi za blaženje krize, čakamo pa še bolj dolgoročne, strukturne ukrepe. Pri proračunskih izdatkih gre zdaj za precej radikalno omejevanje plač, pokojnin in transferov, in to podpiram. Škoda, da se ni ta razprava začela že na začetku leta. Takrat so že bili nekateri omejitveni ukrepi, ljudje potem to sprejmejo, zdaj pa so presenečeni, ker so napovedane še večje omejitve.

■ **Kako odgovarjate na ugotovitve nekaterih ekonomistov, da je sedanjo svetovno krizo povzročil nebrzdani liberalizem na finančnih trgih, ki se je iz ZDA razširil po svetu?**

Mislim, da nebrzdanega liberalizma sploh ni bilo. Po mojem pred tremi ali štiri-

rimi leti nismo imeli nebrzdanega liberalizma, torej tudi sedanja kriza ni dokaz za njegovo nedelovanje. Na finančnih trgih po svetu so se res dogajale stvari, ki so bile premalo regulirane, preveč tvegane; ljudje in podjetja so se lahko zadolževali brez pravega kritja in podobno; toda to ni stvar nebrzdanega liberalizma, ampak tega, da je te stvari zelo težko regulirati. Finančna industrija je zelo inovativna in neki regulator lahko temu le sledi. Tako kot nikoli nismo izumili cepiva za bolezen, preden se je pojavila, ni možno vnaprej regulirati inovacij, ki se na finančnih trgih šele kažejo. Možno je govoriti o prepočasnih reakcijah regulatorjev, da se niso dovolj hitro zavedeli, kaj se dogaja. Morda so bili vsi skupaj malo zaslepljeni ob dobrih gospodarskih rezultatih in so si mislili: dokler ekonomija teče v redu, morda ni dobro preveč posegati. Toda vse navedeno ni nebrzdani liberalizem, je prej nesposobnost regulatorjev, torej države.

**Združenje YES je veliko gojišče ljudi, ki bodo skrbeli, da se stvari ne bodo kaj dosti spremenile. Seveda pa niso edini, morda potrebujemo še združenje NO.**

■ **V Sloveniji je finančna kriza onemogočila menedžerske prevzeme nekaterim najbolj razvpitim tajkunom, velik del gospodarstva pa zdaj prek državnih bank znova prehaja v roke države. V čem se proces delnega poddržavljenja gospodarstva pri nas razlikuje od tistega, ki poteka na zahodu?**

Tudi na zahodu gre za večje vstopanje države zlasti v banke, delno v poslovni sektor, toda v večini držav je to vsaj verbalno predstavljeno kot nekaj začasnega, nekaj, kar v bistvu ni dobro, kot začasen gasilski ukrep v tej situaciji. Čeprav je z državo povsod problem v, da ko nekam vstopi, gre težko ven. Pri nas pa niti te verbalne kontrole ni, premalokrat slišimo ljudi, ki vodijo ekonomsko politiko, da bi bili zelo jasni in zelo zadržani do vstopanja države v lastništvo. Dogaja se nekaj tipičnega za Slovenijo, to je aktivna vloga države prek poldržavnih ustanov, na primer Kada in Soda, pri če-

mer navzven vsi igrajo neko silno neodvisnost drug od drugega, v resnici pa so zelo močno povezani med seboj. Spet se vzpostavlja sistem, ki je s kapitaliskim osamosvajanjem tajkunov začel razpadati, torej sistem zelo močne povezave med državnimi institucijami in državnim gospodarstvom.

■ **Se bo država iz podjetij, kjer je zdaj postala posredna solastnica, umikala, ali se bodo sedanje razmere vzdrževale?**

Mislim, da se bodo razmere vzdrževale. Nihče nima interesa za izstop iz tega. Morda je za vlado to še najtežje, ker ima odgovornost, medtem ko je za ljudi v Kadu, Sodu ... tako, kot, da bi se igrali monopoli. To so v glavnem zelo mladi fantje, ki se jim zelo fino zdi, da lahko to počnejo, verjamejo sami vase. Mislim, da ne bodo imeli nobene želje odreči se položaju in vplivu, ki ga bodo dobili zdaj.

■ **Kaj bi bila najmanj slaba rešitev za družbo Mura in 3300 tam zaposlenih?**

Da bi propadla že pred desetimi leti, ker bi takrat zadeve morda z manj bolečine in večjo razvojno vizijo sanirali. To se ni zgodilo, ker je bil koncept razvoja Slovenije tak, da se taka podjetja ohranjajo za vsako ceno. Kaj je zdaj najmanj slaba rešitev, ne vem, verjetno vendarle stečaj in ohranitev enega dela podjetja, za katerega bo imel nekdo iz zasebnega sektorja interes, da vanj vlagajo. V Pomurju je treba vzpostaviti zdravo več panožno ekonomijo.

■ **Kam bi se zdaj zaposleni v Muri lahko usmerili, saj so relativno slabo izobraženi?**

To je res, vendar relativno slaba izobraženost ni nekaj, kar mora trajati vse življenje. Ljudje najbrž niso dobili veliko izobrazbe, ko so bili mladi, vendar to ne pomeni, da je ne morejo dobiti kasneje. Obstaja veliko načinov, kako se da ljudi izšolati, kvalificirati tudi za druga dela, če jim seveda kdo pove, da je zanje to edina možnost in da bodo morali v to ugrizniti ter če to za njih tudi realno pomeni boljše priložnosti. V Pomurju se je vmes začelo marsikaj dogajati, imamo aktivno živilsko industrijo, ki celo prevzema MIP. Zelo zanimivo je, da nekdo iz najrevnejše pokrajine prevzame nekoga na Primorskem. Imamo nekaj turizma, usmerjenega tudi v ekološko in trajnostni razvoj. Tu so velike možnosti, imamo tudi dediščino, s katero bi se dalo precej narediti tudi z evropskimi projekti.

■ **Zakaj so vlade v preteklosti favorizirale podjetja, tako imenovane nacionalne šampione, ki so jim s tečajem tolarja pomagale pri poslovanju, izvažanju? Je bila zadaj želja po socialnem miru ali predvsem napačna presoja?**



Socialni mir je eden od razlogov. Ta sistem je vsem glavnim akterjem ustrezal, omogočal jim je lagodno življenje. Tako se tam zaposlenim ni bilo treba prekvalificirati, začeti nekaj novega, ni jim bilo treba kaj dosti razmišljati. Na drugi strani je tudi politika, vse dokler so ta podjetja približno delovala in imela iz tega dovolj finančnih prilivov, rent, zaposlitev za svoje ljudi. Ni bilo potrebe, da bi kdo predstavil bolj drzno razvojno vizijo.

■ **Toda v Muri je država s Sodom drugi največji lastnik. Največji lastnik je NFD Holding na čelu s Stanislavom Valantom, ki v vseh teh letih v Muro ni vlagal nič. Kakšne lastnike torej imamo?**

Lastnike, ki so do svojega lastništva prišli, ker so bili v prerazporeditveni operaciji na pravem koncu. Nikoli niso vlagali svojega denarja, nikoli niso zares podjetniško tvegali in na ta način postali lastniki. Nekdo, ki je bil ves čas podpiranec države in je skozi prerazporeditveno privatizacijo prišel delo velikankega premoženja, seveda nima nobenega razloga, da bi se trudil to premoženje učinkovito upravljati. To je problem sedanje lastniške strukture.

■ **Po napovedi vlade, da namerava zaradi vse večje proračunske luknje zamrzniti plače v javnem sektorju, pokojnine in socialne transferje, sindikati opozarjajo, da bo to prineslo slabšo kakovost storitev v javnem sektorju. Je slovenska državna uprava sploh sposobna slediti razmeram v gospodarstvu?**

Bojim se da ne, gre za problem miselnosti. V državni upravi imamo veliko ljudi, ki niso nikoli delali nikjer drugje. Kariere so začeli pred 30 ali 40 leti v državnem sektorju. Ti ljudje danes pišejo zakone in podzakonske akte, na primer na ministrstvu za finance in še kje, a nimajo stika s pravim življenjem gospodarstva. Kakršnokoli moderno poslovanje jim je tuje, zadeve omejuje, so zelo birokratski, razmišljajo togo ... Ti ljudje bi morali biti brez plač in brez služb, ne pa da se jim plače zamrznejo. Zanje nimam prav veliko razumevanja.

■ **Govori se, da bi tudi v državni upravi, podobno kot v gospodarstvu, lahko odpuščali. Absolutno, ne le zaradi recesije, tudi sicer se mi zdi državna uprava prevelika, predvsem ker počnejo nepotrebne stvari, in to še celo večkrat na različnih koncih uprave. Nekdo bi moral narediti resno analizo, kaj je tisto, kar država res mora delati, kaj pa dela, a je odveč. Hitro bi ugotovili, da je veliko ljudi preveč. In ti sami sebi ustvarjajo delo: napišejo predpis, kjer zapišejo, da je treba dobiti neko dovoljenje, za izdajanje tega dovoljenja pa ima nekdo zagotovljeno službo v državni upravi. Prepričan sem, da se da deset odstotkov ljudi po takšni analizi takoj odpustiti. Z njimi bi se potem ukvarjala država tako kot z vsemi drugimi, ki so kjerkoli odpuščeni.**

■ **Pogosto ste opozarjali na škodljive pojave v gospodarstvu. Primer: Iani je lju-**

**bljanski župan Zoran Janković, sicer bližnji politični zaveznik Gregorja Golobiča, predsednika Zares, družbo Ultra v solasti Golobiča izbral na javnem razpisu MOL za projekt mestne plačilne kartice Urbana. Ultra je izbral kljub slabši ponudbi od konkurenčnega podjetja, kljub veliko višji ceni in nikakršnih priporočilih na tem področju. Vaš komentar?**

Konkretnega razpisa res ne poznam in ga ne morem komentirati. Jasno pa je, da je v razmerah, kakršne so, zelo težko doseči transparentnost. Pomagajo lahko le mednarodni razpisi, vendar dejanski in ne farse, kot je bil tisti za šefa NLB. Prostor bi se moral odpreti, druge možnosti nimamo. V Sloveniji tako ali tako vsak, ki se z nečim ukvarja, pozna vse druge, ki se s tem ukvarjajo.

■ **Pri javnih razpisih na področju velikih investicij, gradbeništva smo torej plačevali še rento na klientelizem?**

Da, prav to je vzdrževalo ta sistem. Ustvarjenih je bilo dovolj rent, da so bili vsi nekako zadovoljni. Za zdaj ta sistem še deluje in v zvezi s tem je finančna kriza resnično dobrodošla, ker spodkopava njegove temelje in sili k spremembam. Ne glede na politične preference je bila tudi velika zamenjava politične oblasti med levico in desnico, ki smo jo imeli štiri leta, dobra, saj o teh stvareh zdaj veliko več pišejo, več ljudi ima različne interese. Več kot deset let smo imeli prevlado ene strani, tudi medijski prostor je bilo zato veliko lažje obvlado-

vati. Mislim, da vrnitve v tiste razmere ni več.

**■ Je Janševa vlada po svojem vodenju ekonomije imela značilnosti desne vlade, kot jo razumejo na zahodu?**

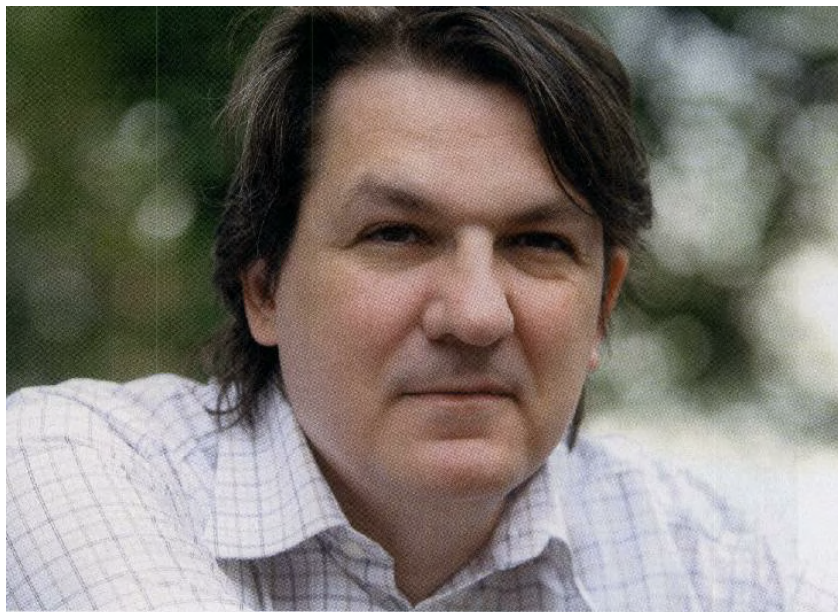
V enem delu da, pri davkih je to zelo očitno. Skušala je zniževati davke in javno porabo, oboje je tudi storila. Gospodarski položaj ji je pri tem pomagal. Precej je naredila tudi za poenostavitev predpisov za podjetnike, predvsem za srednja in majhna podjetja. To so predvsem značilnosti bolj desnosredinskih vlad. Po drugi strani je spodbujala gospodarsko rast tudi z velikimi infrastrukturnimi investicijami, zadolževanjem infrastrukturnih podjetij. To pa se bolj pričakuje od leve vlade. Tudi na trgu dela so nastale določene, a še vedno premajhne spremembe, ki jih običajno naredijo desne vlade.

**■ Nujno za premik naprej glede poslov med znanci je funkcioniranje pravne države, sodišč, nadzornih institucij, inšpekcij... Se vam zdi, da to pri nas deluje?**

Ne, kje pa. Nekaj premalo poudarjamo: običajno pravijo, da pomeni, na primer, neodvisnost javne televizije to, da politiki ne kličejo tja in govorijo, ali jim je bila katera oddaja všeč ali ne; neodvisnost podjetij naj bi pomenila, da politiki ali interesne skupine ne kličejo nadzornih svetov in jim govorijo, kaj naj naredijo. To je po mojem iluzija. Politiki bodo vedno klicali na televizijo, vlade bodo vedno klicale nadzornike v državnih in tudi zasebnih podjetjih ter govorile, kaj bi bilo prav. Neodvisnost se zač-

## Stranka Zares se le pretvarja; je še ena inteligentna politična domislica.

ne pri tem, kaj klicani človek naredi in kaj se mu zgodi, če ne posluša. Če ve, da ga bodo institucije pravne države, potem ko je med klicem politika enostavno odložil slušalko, zaščitile, bo to naredil. Če tega ne ve, večina ljudi v takem položaju ne bo tvegala svoje službe in bo ravnala oportunistično. Spomnim se intervjuja z bivšim šefom urada za varstvo konkurence Andrejem Plahutnikom v Delu, v katerem je rekel nekaj v smislu: če ne poslušas, ostaneš brez službe. Da se upajo ljudje temu upreti, morajo imeti neko podporo. Lahko je to močna podpora v javnem mnenju, na primer če stranka Zares ne bi bila povsem izmišljeno družbeno gibanje, ampak bi resno mi-



slihi z novo politikom, bi se tudi na ta način dalo kaj spremeniti. Toda Zares to ni, se le pretvarja, gre le še za eno inteligentno politično domislico. Veliko bolj pomembne od javnega mnenja pa so institucije pravne države. Za gospodarski razvoj Slovenije sta najpomembnejši ministrstvi, ki ju vodita Katarina Kresal in Aleš Zalar, torej notranje in pravosodno. Sta bolj pomembni od gospodarskega in finančnega ministrstva.

**■ V zakonu o gospodarskih družbah je opredeljena odškodninska odgovornost članov uprav in nadzornikov podjetij. Je to sploh smiselno, saj člani uprav in nadzorniki v Sloveniji za nobeno, tudi še tako škodljivo odločitev niso odgovarjali s svojim premoženjem, zaporom ...?**

Problem pri teh stvareh je, da očitno ni tožnikov. To bi morali biti v principu lastniki, saj oni postavijo nadzornike za skrb nad premoženjem. Če je lastnik država, verjetno ne bo tožila svojih nadzornikov. Vseeno je prav, da je odgovornost v zakonu zapisana, treba jo je začeti uveljavljati. Pravosodni sistem pa deluje slabo: ne le da sodišča odločajo počasi, tudi vsebinsko sodniki pogosto slabo odločajo in se ljudje zato pogosto sploh ne odločajo za sodno pot. Pripravljeni so na izsiljene poravnave. Če ti kdo zagrozi, da te bo vrigel iz službe, ti pa veš, da boš na sodišču šele čez štiri ali pet let morda lahko uveljavil to, da tako ni bilo prav, boš pristal na pogoje, ki ti jih ponujajo. Razen če si blazno prepričan sam vase, da boš drugje dobil službo in nekako preživel. Takšnih ljudi je malo, saj so nas desetletja vzgajali v strahospoštovanju do avtoritet in oblasti.

**■ V času prejšnje vlade so končno odpravili obvezno članstvo v Gospodarski zbornici Slovenije. To že nekaj let vodi Zdenko Pavček, ki je z menedžerskim prevzemom ola-**

**stnil podjetje Viator & Vektor, v katerem je predsednik upravnega odbora. To je izvedel z najmanjšim kreditom, ki jih zdaj odplačuje skupina Viator & Vektor. Pavček je bil svoj čas član izvršilnega odbora LDS. Ropova vlada mu je prodala družbo Sistemska tehnika za smešno nizko ceno. Kaj ponazarja oseba, kot je Pavček, na čelu GZS?**

Ponazarja to, kar je GZS vedno bila. Vedno je imela vlogo družbenopolitične organizacije v smislu korporativističnega zastopanja interesov »gospodarstva«. V nekaterih zadevah se pri GZS zdaj gotovo pozna, da so na trgu, da se morajo boriti za članstvo. Še vedno pa so največji. Nekaj je, če nekomu formalno vzameš monopol, drugo pa je, ali pridejo ponudniki, ki mu res vzamejo velik del trga in ga dejansko ogrozijo.

**■ Kako gledate na vlogo stranke Desus v slovenski politiki?**

Mislim, da nima zelo pozitivne razvojne vloge. Desus se vedno zelo trdo postavi glede vprašanj socialne politike, pokojnin, proti spremembam, ki jih Slovenija potrebuje, pri drugih stvareh pa bolj ali manj podpira vlado, v kateri je; nima svoje agende, ministri iz vrst Desusa so lahko očitno ministri za karkoli.

**■ Vas je presenetil predlog ministra za finance Križaniča, da bi dodatno obdavčili najvišje plače, zavrnili pa sta ga celo LDS in Zares znotraj vlade?**

Predlog me je presenetil, ker sem pred tem slišal izjave različnih ministrov zdajšnje vlade; vsi so bili proti temu. Tudi ekonomist dr. Mramor, dejanski avtor petih davčnih razredov, ki jih je skušal Križanič spet uvesti, je dejal, da nima smisla zdaj spreminjati davčne lestvice. Zadevo so pripravljali kar precej časa; ni bilo tako, kot bi šel minister zvečer spat, zjutraj pa bi se zbudil ter rekel, zdaj bomo pa to naredili. Presenetilo me je, da

## biografija

Dr. Janez Šušteršič je izredni profesor za ekonomijo na Fakulteti za management Koper. Sodeluje tudi na zasebni Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici in Mednarodni fakulteti za poslovne in družbene študije v Celju. Bil je direktor Urada za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) med letoma 2001 in 2007 in tudi podpredsednik odbora za reforme in nacionalni koordinator za lizbonsko strategijo. Od 2005. do 2007. je bil podpredsednik odbora za ekonomsko politiko pri Svetu EU v sestavi finančnih ministrov (Ecofin). Rojen je v Ljubljani leta 1966. Ekonomijo je študiral na Univerzi v Ljubljani, kjer je pridobil doktorat iz politične ekonomije tranzicije. Bil je tudi gostujoči študent na žiriški univerzi. Je soavtor člankov v revijah *Public Choice*, *Post-Communist Economies* in *Acta Oeconomica*; je tudi ustanovni član Slovenskega makroekonomskega foruma (SMF).



je na ta način dal predlog v javnost, skušal je dajati vtis, da je zadeva dogovorjena. Drugo, kar me je presenetilo, je bil množični revolt zoper to. Šlo je za praktično zgodovinski trenutek za Slovenijo. Prvikrat v ekonomski politiki se je zgodilo, da sta Mencinger in Semolič nekaj podprla in sta pri tem ostala osamljena.

### ■ Bo sedanja kriza Slovence vrednostno utrdila pri čaščenju socialne države, egalitarizma, sistema tovarišijskega kapitalizma, ali pa je to priložnost za pristop k večji meritokraciji, liberalizaciji?

Imamo zanimivo situacijo; ljudje so v krizi in so pripravljeni zato sprejeti tudi bolj radikalne rešitve v primerjavi s tistimi, na katere so navajeni. Vlada, ki bi imela resen program strukturnih reform, bi v teh razmerah lahko celo uspela. Po drugi strani pa ljudem dopovedujejo, da je kriza dokaz nedelovanja kapitalizma, potrebe po večji vlogi države, sociale, zato bi lahko v krizi, sploh od leve vlade, pričakovali spet zasuk k državnemu gospodarstvu. Paradokсно je, da imamo vlado, ki skuša početi oboje – verbalno govori o potrebnosti strukturnih reform, dejansko pa povečuje vlogo države. Morda prav zaradi te dvojnosti ljudi z ničimer ne prepriča in prevladuje občutek, da je nesposobna narediti karkoli, za kar se odloči. V Sloveniji se bomo zato morda šele čez tri leta ob naslednjih volitvah odločali, kam bomo šli iz te krize. Naš razvojni problem je tudi, da imamo relativno mlado politiko. Na začetku tranzicije pred dvajsetimi leti je v politiko vstopilo veliko ljudi, ki so bili takrat mladinci. Ti bodo politično kariero nadaljevali do upokojitve, kar pomeni, da morda v naslednjih petnajstih letih ni mogoče pričakovati zamenjava politične generacije v Sloveniji. To pa

je resen problem, kajti politična generacija, ki jo imamo zdaj, ne bo ustvarjala nove politike. To je iluzija, marketinška zvijača, da bodo ljudje, ki so že imeli nekaj poslanskih mandatov, delali novo politiko. Ne bodo je. Priti morajo novi ljudje, nova politična generacija, ki jo bodo na fakultetah učili drugi ljudje, ne tisti, ki so učili sedanjo politično generacijo. To bo trajalo vsaj še deset, 15 let, prej velike spremembe v Sloveniji ne pričakujem.

### ■ Jo lahko prinese združenje YES (Združenje mladih poslovnežev)?

(smeh) To je bila najbrž šala, ne? Združenje YES je veliko gojišče ljudi, ki bodo skrbeli, da se stvari ne bodo kaj dosti spremenile. Seveda pa niso edini, morda potrebujemo še združenje NO.

### ■ Ste tudi vi mnenja, kot nekateri politiki in novinarji, da so se slovenski tajkuni rodili v Janševi pisarni avgusta 2005?

Zgodba s tajkuni ima gotovo daljšo zgodovino. Dejansko je bil celotni sistem skupaj s privatizacijo narejen tako, da velika podjetja brez podpore države niso mogla obstati. Zelo veliko podjetnikov je nastalo s spretnim poslovanjem z državo in s tiho podporo politikov za svoje aktivnosti. Ta zgodba sega v genezo slovenske tranzicije in ta sistem je nastal v času vladanja LDS. Ni pa bilo to tako zelo očitno. Ko je prišla Janševa vlada in začela menjavati ljudi LDS po podjetjih in nadzornih svetih, je večina javnosti in ekonomistov to razumela kot nekaj slabega. Vlada pred njo tega ni počela, ker ni bilo potrebe, saj je ljudi na teh mestih že imela. Škoda, da se je Janševa vlada na neki točki odločila, da bo ta sistem raje skušala izkoristiti sebi v prid, kot pa ga poskušala transformirati. Vendar ji to ni uspe-

lo, saj so se prav v njenem času tajkuni kapitalsko osamosvojili od države.

### ■ Ste predavatelj na Fakulteti za management v Kopru. So strukturne spremembe v visokem šolstvu že izvedene?

Izvedene so s prakso, ne pa s sistemom. Prejšnja vlada je dopuščala ustanavljanje novih samostojnih fakultet, tudi zasebnih, ki so dobile koncesijo države. Zdaj se vzpostavlja konkurenca.

### ■ Predstavniki javnih univerz so imeli velike pomisleke, češ da to znižuje kakovost visokega šolstva.

Tudi o kakovosti javnih univerz bi lahko marsikaj povedali. Seveda v takšnem sistemu potrebuješ kontrolo kakovosti, kot jo na primer potrebujemo v zdravstvu. Nekdo, ki se vpiše v šolo, mora vedeti, da bo dobil izobrazbo, ki ustreza določenim minimalnim standardom. To je odgovornost države. Toda včasih imam občutek, da želijo rektorji javnih univerz kar sami ugotavljati, kdo je kakovosten in kdo ni. To je tako, kot če bi vprašali direktorja Telekomu, ali je T-2 dovolj kakovosten za ponujanje telefonskih storitev. Ne moreš vprašati nekoga, ki je zainteresiran za svoj tržni delež, ali so njegovi konkurenti dovolj kakovostni. Vedno bo rekel, da niso. Prav reakcije javnih univerz za ohranitev tržnega deleža kažejo, da spremembe niso bile tako nedolžne, da so zarezale v njihove interese; na primer s podeljevanjem koncesij novim fakultetam je začelo na starih upadati število izrednih študentov. To je primer FDV, pa še drugih. To nima nič opraviti s kakovostjo, ampak s tem, kako lagodno življenje imajo profesorji na teh fakultetah. Lagodno življenje profesorjev pa ni v nacionalnem interesu in ni odgovornost države. ■